

İSRAF VE BİLİNÇSİZ TÜKETİM

İsraf “serefe” kökünden gelmektedir. Seref; yemek, içmek, giyip, gezmek gibi meşru ve mübah olan hususlarda ma’kul ve ma’ruf sınırı aşmak demektir. İnsan fiillerinde sınırı aşana ve dengesiz harcama yapana müsrif denir.

İsraf, nimeti küçümsemektir. İsraf, iktisat ve şükre zıt olup bereketsizliğin de sebebidir.

İsraf kelimesi iki âyette (Nisâ, 6; Al-i İmran, 147), bunun fiil ve isim şeklindeki türevleri ise 21 âyette geçmektedir. Ayrıca israf anlamına gelen “tebzîr” ve türevleri de kullanılmaktadır.

İslam’ın emri iktisattır. İktisat; tüketim ve harcamada itidal üzere olmak, lüzumundan fazla ve noksan harcamaktan kaçınmaktır. İsrafin mukabili olan iktisat, müminlerin bâriz özelliğidir.

Dünyada 850 milyondan fazla insan açlık savaşı veriyor.

Günlük açlıktan ölen insan sayısı: 28.000 ve her 5 saniyede 1 çocuk ölüyor.

Günümüzdeki israf tablosu:

Türkiye’de günde 10 milyon adet ekmek çöpe gidiyor.

Sadece İstanbul’da günde 2 milyon ekmek çöpe atılıyor.

Avrupa ülkeleri yılda 22 milyon ton yiyeceği çöpe atıyor.

Türkiye’de, yılda 1,7 milyar ekmek, 18 milyon ton meyve ve sebze çöpe atılıyor. Gıda israfının toplam miktarı 214 milyar lira olarak belirtildi.

Ülkemizde Satılmak Üzere Marketlere Gelen Sebze Ve Meyvelerin: %10’u Halde, %15’i Markette , %15’i de Satın Alınan Ev Ve İş Yerlerinde Çöpe Atılıyor. Toplam: %40

Bir yılda israf edilen ekmeğin parasal karşılığı ile: 104 bin aile (5 kişilik) bir yıl boyunca yoksulluk sınırında geçinebilmekte, 162 bin asgari ücretli kişi bir yıl boyunca geçinebilmekte, 460 bin üniversite öğrencisine 12 ay boyunca aylık 280 TL burs verilebilmektedir.

Ya da; 100 yataklı 80 hastane, yıllık 500 bin yolcu kapasiteli 18 havaalanı, 16 derslikli 500 okul, 300 öğrenci kapasiteli 250 yurt, 500 kilometrelik bölünmüş yol gibi hizmetlerden herhangi biri yapılabilir.

AYETLER

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا (Nahl, 18)
 ثُمَّ لِنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ (Tekâsür, 102/8)
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ (Bakara, 172).
 وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (A'râf, 31)
 كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (En'am, 141)
 وَاتَّبِعْ فِيمَا أُتِيَكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبتَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ
 فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ (Kasas, 77)
 وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا (Furkan, 67).
 وَآتَ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا. إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ
 الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا (İsra, 26-27).

HADİSLER

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَ مَخِيلَةٍ (Nesâi, Zekât, 66, .V, 79)
 أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِسَعْدٍ، وَهُوَ يَتَوَضَّأُ، فَقَالَ: «مَا هَذَا السَّرْفُ» فَقَالَ: أَبِي الْوَضُوءِ
 إِسْرَافٌ، قَالَ: «نَعَمْ، وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ» (İbn Mâce, Taharet, 48 [425])

İsrafın yapıldığı alanlar:

İnsan İsrafı

Yeme-İçmede (gıda) İsraf

Giyim-Kuşamda (moda) İsraf

Törenlerde Yapılan İsraf

Zamanın İsrafı

Emek İsrafı

Kaynakların İsrafı

Enerji İsrafı

İNSANIN İSRAFI

İnsanın günahlara dalması israftır.

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ

İnsanın peygamberlere uymaması, onların kılavuzluğunu reddetmesi kendini israftır.

كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ

İşte Allah, aşırı giden şüpheli kimseleri böyle saptırır. (Mü'min 40/34)

YEME-İÇMEDE İSRAF

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (A'râf, 31)

«مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ. بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلاَتٌ يُقَمِّنُ صُلْبَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَتُلْتُ لِطَعَامِهِ
وَتُلْتُ لِشَرَابِهِ وَتُلْتُ لِنَفْسِهِ» (Tirmizi, 2380)

يا ابا ذر! إذا طبخت مرقة فأكثر ماءها وتعاهد جيرانك

«إِنَّ مِنَ السَّرْفِ أَنْ تَأْكُلَ كُلَّ مَا اسْتَهَيْتَ» (İbn Mâce, Et'ime, 51 [3352])

Sanki Yedim Camiinin hikâyesi. Keçeci Hayreddin Efendi'nin İstanbul Fatih'teki 18 yy. da İstanbul'da Keçeci Hayreddin Efendi canının istediği aperatif türü yiyecekleri sanki yedim diyerek bir kumbaraya atıyor. Yıllarca böyle para biriktiriyor. Sonunda kumbarayı açtığında çok parasının olduğunu görüyor ve bununla bir cami yaptırmaya karar veriyor. Bu cami halen İstanbul Fatih'te Sanki Yedim Camii adıyla ibadete açık.

Gereksiz harcamalarımızdan birisi de sigara içmektir.

GIYİM-KUŞAMDA İSRAF (MODA)

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَىٰ أَنْزَرَ نِعْمَتِهِ عَلَىٰ عَبْدِهِ (Tirmizî, Edeb, 54)
كُلُوا وَاشْرَبُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ مَخِيلَةٍ وَلَا سَرْفٍ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَىٰ أَنْزَرَ نِعْمَتِهِ
عَلَىٰ عَبْدِهِ

(Beyhaki, Şuabül-iman, 5786)

TÖRENLERDE YAPILAN İSRAF

ZAMANIN İSRAFI

﴿ وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ * وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴾
 (Buhâri, Rikâk, 1) نَعْمَتَانِ مَعْبُودٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ حَمْسٍ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَمَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عِلِمَ (Tirmizî, Kıyâmet, 1)
 (Mü'minûn, 23/3) وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

EMEK İSRAFI

İsrafın en kötüsü, insan ve emeğin zayı edilmesidir. İnsana, insanüstü bir değer verip onu yüceltmek israf olduğu gibi, onun kadrini ve kabiliyetini bilmemek de israftır.

Çocuklara önem vereceğiz diye, büyükleri ihmal etmek, onları horlayıp dışlamak israftır.

Bilgili ve becerikli insanları değerlendirmemek ve onları faydalı olamayacakları sahalarda çalıştırmak israftır.

İnsanların güç ve gayretlerini, haram olan yerlerde harcaması günah ve israftır.

KAYNAKLARIN İSRAFI

Kaynaklar bir ülkenin sahip olduğu yeraltı ve yerüstü zenginlikleri olan; denizler, akarsular, ormanlar, tarıma elverişli araziler, kara ve deniz hayvanları ile madenlerdir.

Lüzumsuz kullandığımız lamba, boşa akan su damlası, bahçede ve saksıda olması gerekirken koparılan çiçek, bir müddet sonra çer-çöp olan çelenk, çeşitli sebeplerle katledilen orman ve ağaçlar birer israftır.

Allah'ın insanlar için verdiği nimetlerin, olumsuz kullanımı israftır. Yapılan her israf, o nimetin elden çıkmasına neden olacaktır.

SU VE ENERJİ İSRAFI

Dünyada her 10 kişiden 1'i temiz su kaynaklarına erişemiyor. Türkiye, üç tarafı suyla çevrili bir ülke olsa da tatlı su varlığı açısından zengin bir ülke sayılmıyor.

Ülkemizde enerji israfı göz ardı edilemeyecek bir derecededir. Kamu kurum ve kuruluşlarımız da dâhil olmak üzere evlerimizde, iş yerlerimizde, sokaklarımızda enerji israfı konusunda gerekli titizlik gösterilmemektedir. Hâlbuki israf edilen enerji, ülkenin kaynağının israfıdır.

(Kamer, 54\49) **إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ**

İLAÇ İSRAFI

Yapılan araştırmalar, her 100 evden 80'inde bir ya da birden fazla türden ilaç bulunduğunu gösteriyor.

Bu ilaçların büyük bir bölümünü antibiyotikler, ağrı kesiciler, ateş düşürücüler ve romatizmal ilaçlar oluşturuyor. Evde bulunan bu ilaçların sadece beşte biri, gerçekten evde ilaç ihtiyacı olan bir hasta tarafından kullanılıyor. Geri kalan ilaçlar evde lüzumsuz olarak bulunuyor. Evde lüzumsuz olarak bulunan bu ilaçların ülke ekonomisine yıllık maliyetinin 8 milyon dolardan fazla olduğu tahmin ediliyor.

İsrafı Hazırlayan Sebepler

İsrafı hazırlayan sebeplerin başında tüketim arzusu vardır. Fıtrattaki mala düşkünlük arzunu frenlenmeye alıştırmadığımız sürece insan kendini israf içinde bulur. İsrafın bir başka sebebi **sosyal çevre**dir; insanların birbirlerinden görenek etkileşimleridir. Diğer bir sebep "**reklâm**" unsurudur. Özellikle göze ve kulağa, ya da hem göze hem kulağa hitap eden reklâm araçları, tüketim ve israf ekonomisinin motorları gibidir. Yaz, kış, sezon sonu, yılbaşı, bayram vs. gibi kampanyalar...

Kredi kartlarının cazip dünyası, vadeli satışlar, düşük faizli tüketici kredisi gibi tüketimi kolaylaştıran pek çok etken israfa sebep olmaktadır.

(Eğer bir şey gerekli değilse %90 indirimli de olsa israftır ve pahalıdır)

Atasözleri:

Bir mih (çivi) bir nal, bir nal bir ayak, bir ayak bir at, bir at bir asker, bir asker bir ordu, bir ordu bir vatan kurtarır!"

Ak akçe kara gün içindir.

Sakla samanı, gelir zamanı.

Ayağını yorganına göre uzat.

Güvenme varlığa, düşersin darlığa.

Tutumlu olan kimse fakir olmaz.

SONUÇ

Yerini bulmayan bir tuğla parçası, yırtılıp atılan bir kâğıt, çöpe atılan bir ekmek (parçası), cam kırığı, hayvanın yemesi gerekirken çevreye atıp saçtığımız meyve kabuğu vs. bir israftır. Hayvana hayvan muamelesi yapılması gerekirken haddi aşarak, pek çok insana gösterilmeyen ilgiyi göstermek israftır.

İslâm'a göre, evrendeki her şey Allah'a aittir. İnsanların elde ettiği mal ve mülkün hepsi O'nundur. Yüce Allah insanla birlikte yeryüzü ve çevresinde, bütün canlılara yetebilecek ölçüde rızık ve nimet de yaratmıştır. Kâinattaki her canlının rızıkı, Yaratan tarafından lütfedilmiştir.

Meşrû yollarla elde edilen mal ve servetin harcanması veya tüketiminde de meşru ölçüler çerçevesinde hareket etme zorunluluğu vardır.

İsraf, sadece fertlerin değil toplumların çöküşünde de en önde gelen etkenlerden birisidir. Verilen her nimetten sorguya çekilme yaptırımı, israfın önlenmesinde önemli bir etkidir.

Bu konuyu, en veciz bir şekilde ifade eden şu ayetle tamamlayalım:

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعَدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا (İsra, 17/29).
 رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْكَافِرِينَ (Âl-i İmrân, 147)

Nimetlerimiz israf olmasın

Afiyet olsun israf olmasın

Vaktimiz israf olmasın

Geleceğimiz israf olmasın

Dünyamız israf olmasın

Kardeşlerini unutma; Beklenen sensin